

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

EL põllumajandus- ja regionaalpoliitika (P2EC.00.134)

Euroopa Liidu Ühine Põllumajanduspoliitika

Kristina Uibopuu

EL põllumajandus numbrates

- Maapiirkonnad katavad 90% ELi territooriumist ning on koduks umbes 50%-le elanikkonnast
- Põllumajanduse ja toiduainete (sh jookide) sektor annab 14,7% ELi tööstuse kogutoodangust (toodangu väärtus on ca 792 miljardit eurot)
- Põllumajandussektor suuruselt kolmas tööandja Euroopas
- EL suuruselt teine toiduainete eksportija kogu maailmas (aastal 2002 oli ekspordi väärtus 61,088 miljardit eurot)
- Kogu EL eelarves põllumajanduse osakaal 43% (EL 2007-2013 finantsperspektiiv), koguväärtuses 371,2 miljardit eurot

ÜPP eesmärgid

- Tõsta põllumajanduse tootlikkust tehnilise progressi edendamise ning põllumajandusliku tootmise ratsionaalse arengu tagamise ja tootmistegurite, eelkõige tööjõu optimaalse kasutamise teel
 - Selle kaudu kindlustada põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldav elatustase eelkõige põllumajanduses töötavate inimeste isikutulu suurendamise teel
- Stabiliseerida turud ja tagada mõistlikud tarbijahinnad
- Keskkond, ohutus ja loomade heaolu
- Bioloogiline mitmekesisus, väärtuslikud maastikud, poollooduslikud kooslused

ÜPP kujunemine

- II Maailmasõja tagajärjel oli Euroopa üks peamisi prioriteete oma rahvastiku toiduga varustamise tagamine
- Stresa konverents
- Spaaki ettekanne 1958
 - Millist omavarustustaset taotleda?
 - Kuidas ühitada peretalud tootmise kaasajastamisega?
 - Kuidas tagada hindade stabiilsus?

ÜPP kujunemine

- EL aluslepingus sätestatakse ÜPP ühispoliitikana ning seatakse eesmärgid, mis sisalduvad ka täna, aastal 2010, Lissaboni lepingus
- Printsiibid:
 1. Ühine siseturg
 2. Ühenduse eelistus
 3. Finantsiline solidaarsus (ühine eelarve)

ÜPP areng läbi aja

- Algusaastad – jõuline turuhinnapoliitika, tehnilise moderniseerimise võidukäik
- 70ndad – siseturu nõudlus rahuldatud, meetmed suurte tootmisülejääkide kõrvaldamiseks
- 80ndad – säilisid kõrged siseturuhinnad, ületootmise piiramiseks viidi sisse kvoodisüsteem ja nn sundkesa. 1982 – Suurbritannia katse blokeerida tootjahindade paketti, sidudes seda eelarvemaksetega

90ndad ja McSherry reform

- Kandis endas eesmärki turuhinnatoetuse vähendamiseks
- Keskkonnakaitse roll ÜPPs suurenes, agro-keskkonna programmide algus
- Põllumehetele kompenseeriti siseturuhindade langus iga-aastaste nn kompensatsioonimaksetena

Fischleri reform aastal 2003

- Agenda 2000
- Turuhinnatoetuste edasine alandamine
- Otsetoetuste "lahtisidumine" tootmiskohustusest
- Otsetoetuste sidumine nn kohustuslike majandamisnõuetega ehk "nõuetega vastavuse süsteem"
- Tugevdati ÜPP teist sammast - lisati teatud määral eelarvevahendeid ning viidi sisse kohustuslik modulatsioon – vahendite kohustuslik ümbertõstmine 1. sambast 2. sambasse maaelupoliitika finantseerimiseks

ÜPP 2 sammast tänasel päeval

I samm

Turukorraldus

Ühine siseturg

- tollimaksud
- eksporditoetused
- tarbimistoetused

Otsetoetused

II samm

Maaelu arengupoliitika

Investeeringutoetused

Põllumajanduskeskkonna
ja maastike säilitamiseks
suunatud toetused

Nõuanne/koolitus

Mitmekesistamine

Külaareng

Ühtse turukorralduse alused

- Turukorraldus (common market organisation)
 - EL reeglite kogumik, mis korraldab teatud põllumajandustoodete turgu ja turustamist
- Võib hõlmata kõiki meetmeid, mis on ÜPP eesmärkide saavutamiseks vajalikud, eelkõige:
 - Hindade reguleerimine
 - Toetused saaduste tootmiseks/turustamiseks
 - Varude ladustamine
 - Ühine impordi/eksporti stabiliseerimise süsteem

CMO peamised elemendid

- Taotlushind
- Sekkumishind
- Impordimaksud
- Eksporditoetused
- Muud instrumendid

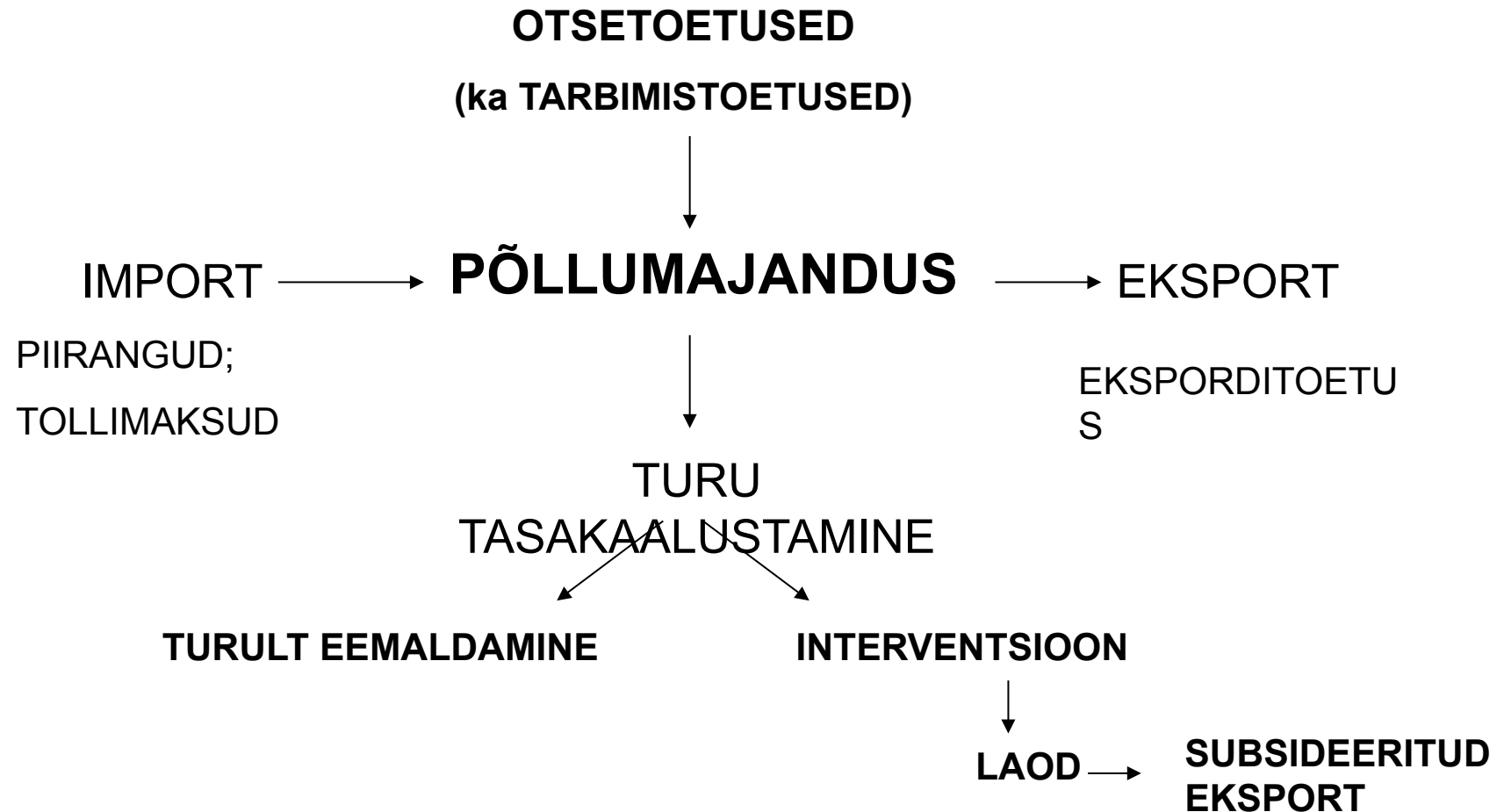
Otsetoetused

- Otsetoetuste algne eesmärk oli kompenseerida ÜPP reformide raames alandatud turuhinnatoetustest tulenev sissetuleku vähenemine põllumajandustootjale
- Hiljem ÜPP otsetoetuste lahtisidumine tootmiskohustusest ja sidumine teatud kohustuslike reeglite süsteemiga

Tarbimistoetused

- Eesmärgiga suurendada EL sisetarbimist
 - Koolipiimaprogramm
 - Vähemkindlustatud elanike gruppidele tasuta toiduained
 - Või kasutamise toetamine (taimse rasva asemel) pagaritööstuses
 - Turuarendusmeetmed

Põllumajandusturu reguleerimismehhanismid

ÜPP-s igaühel omad huvid

- Tarbija huvi
 - Mitmekesine toiduvalik
 - Vastuvõetav hind
 - Toiduohutus
 - Varustuse stabiilsus

Põllumees

- Põllumajandustootja eeldab, et kui ta majandab tehnoloogiliselt, struktureaalselt ja finantsiliselt optimaalsel tasemel, on tal võimalik teenida perele piisav sissetulek.
- Oluline tingimus - põllumajandustootja on kohustatud täitma ÜPP raames nõutavaid reegleid ning vastama reale tingimustele, selleks, et toetust saada.

Ühiskonna huvi laiemalt

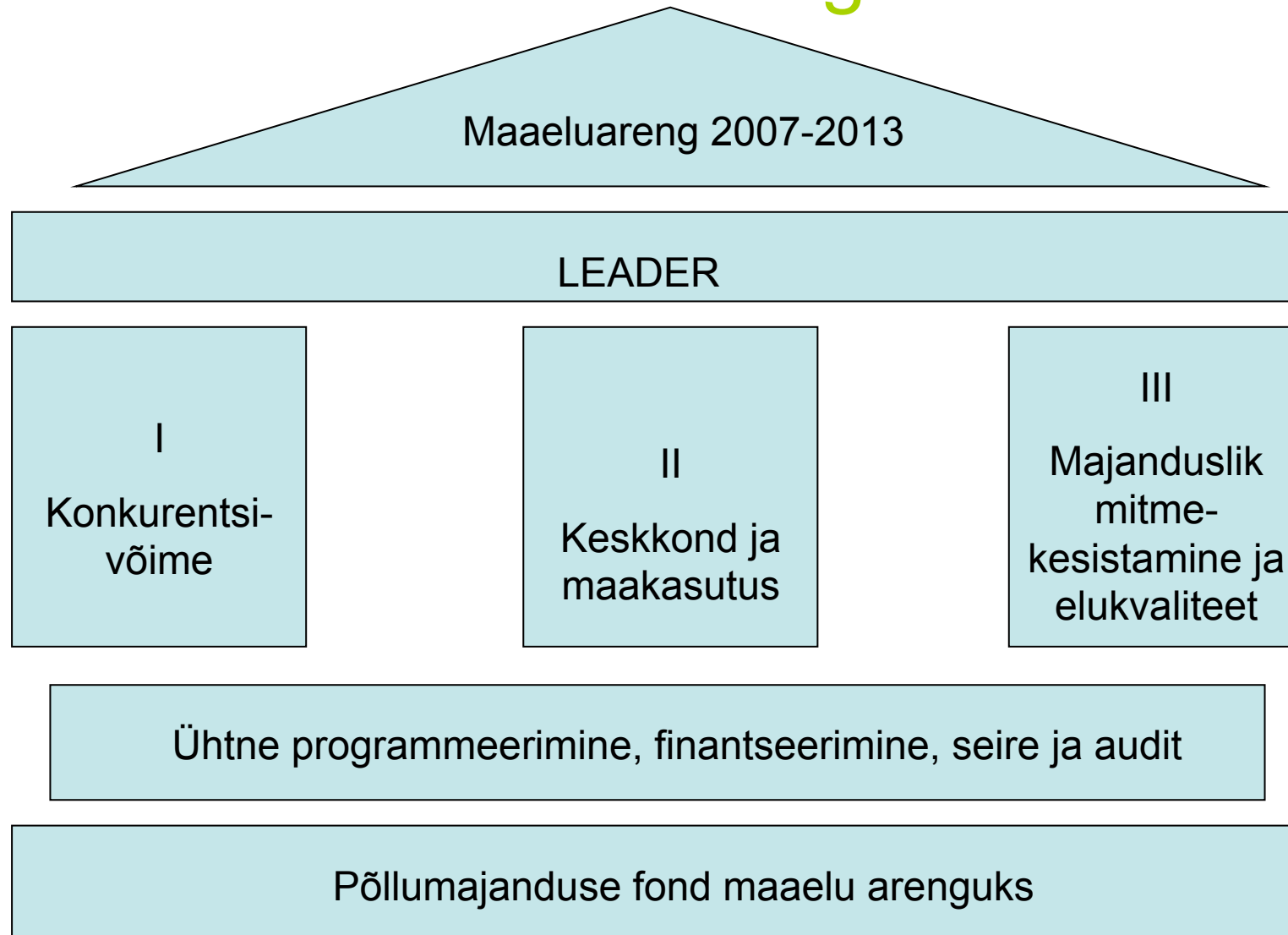
- põllumajandustootmise minimaalne negatiivne keskkonnamõju
- Esteetiliselt nauditavad põllumajandusmaastikud
- põllumajandustootmine pigem positiivne tegevus bioloogilise mitmekesisuse seisukohalt

EL maksumaksja

- Maksumaksja huvi on et eelarvevahendeid kasutataks võimalikult optimaalselt ja sihipäraselt

ÜPP II samm

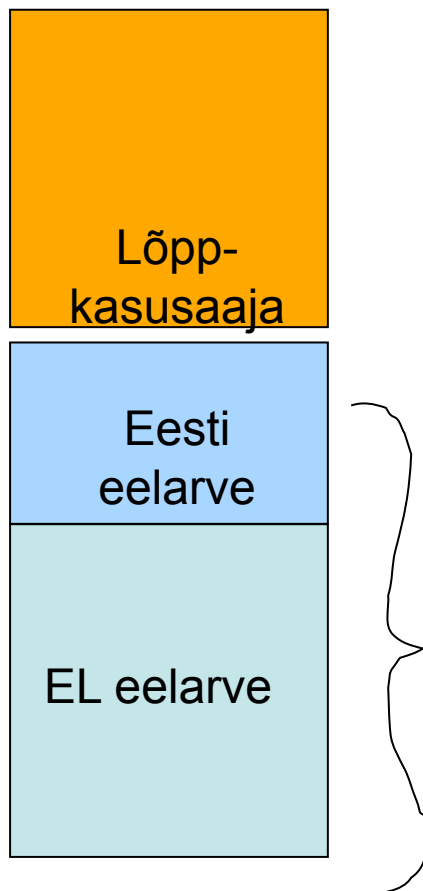
2007-2013 maaeluarengu “arhitektuur”

Maaelupoliitika 4 prioriteeditelge

- Põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõime tõstmine
- Keskkond ja maakasutus
- Laiem maaelu areng põllumajanduses ja väljaspool põllumajandust
- LEADER lähenemine

Finantseerimisotsused

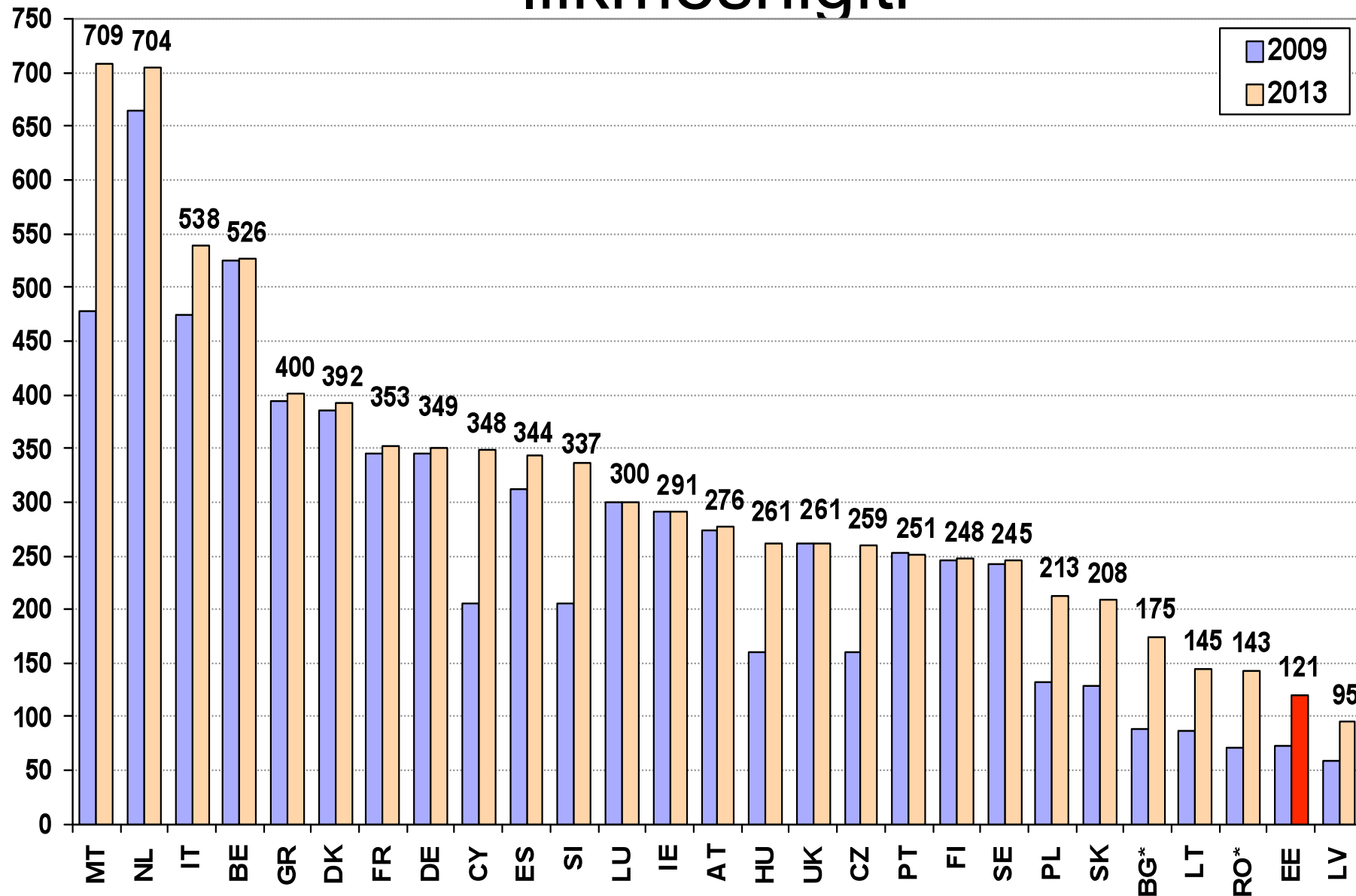

- Lõppkasusaaja omafinantseering kogu projektimahust I ja III telg – kohustuslik (suurus olenevalt meetmest) II prioriteet - ei ole reeglina nõutud
- EL eelarve avaliku sektori poolsest panusest I ja III telg kuni 75% ning II telg kuni 80%

ÜPP senine mõju Eesti maapiirkondadele

- 850 000 ha heas korras põllumaad
- Keskkonnasõbralikult majandatud üle 450 000 ha
- Mahepõllumajandusega tegeletakse ligikaudu 100 000 ha põllumaal
- Põllumajandustegevuse säilimine 350 000 ha ebasoodsas piirkonnas
- Üle 3000 põllumajandusettevõtete moderniseerimise projekti
- Ligikaudu 200 noortalunikku
- 50% loomakohtadest rekonstrueeritud
- Ligikaudu 3000 ohustatud tõugu looma pidamine
- Ligikaudu 120 000 looma karjatatakse väljas (enam kui 1/3 veistest, lammastest, kitsedest ja hobustest)
- Üle 20 000 ha hooldatud poollooduslikke kooslusi, ligikaudu 60 000 ha põllu- ja metsamaa Natura 2000 piirangute kompenseerimine
- Üle 130 km taastatud, rajatud, hooldatud kiviaedu
- Ligikaudu 800 mitmekesistamise projekti
- Üle 1000 külade uuendamise ja arendamise projekti
- 26 tegevusgruppi - 1000 LEADER projekti

Otsetoetuste tasemete erinevused liikmesriigiti

2008 - ÜPP “tervisekontroll”

- Aasta 2008 oli „stardipauk” ÜPP tulevikuarengute järjekordseks diskussioonivooriks EL tasandil
- Komisjon – tegemist ei ole uue reformiga vaid olemasoleva poliitika tervise kontrollimisega ning vajalike kohanduste tegemisega
- Joonistus selgelt välja lõhe suurimate ja väikseimate otsetoetusi saavate riikide vahel (ajalooline referents)
- Arvukalt erisusi

“tervisekontrolli” tulemused

2007-2008 toimunud arutelude peamiseks tulemusteks oli:

- Toetuste ümbersuunamine (nn modulatsioon) –toetuste ümbersuunamine ÜPP I sambast (otsetoetused) II sambasse (maaelu areng) uutele väljakutsetele vastamiseks (võrreldes vanade liikmesriikidega eraldati uutele märgatavalt vähem vahendeid)
- Nõuetele vastavuse süsteemi lihtsustamine
- Artikkel 68 –liikmeriikidel võimaldati maksta teatud sektorites tootmisega seotud toetusi seoses keskkonna kaitsmist ja parandamist või põllumajandustoodete kvaliteedi parandamist ja turustamist käsitlevate meetmetega.
- Piimakvoodi kaotamise ettevalmistamine – enamik liikmesriike toetas nn pehme maandumise (*phasing out*) ideed, mis näeb ette kvootide suurendamise 1% võrra igal aastal, kuni nende lõpliku kadumiseni 2015. aastal.
- Komisjon esitas ka deklaratsiooni, lubades ÜPP tulevikku (pärast aastat 2013) silmas pidades põhjalikult analüüsida otsetoetuste süsteemi arenguvõimalusi, sh praegu eksisteerivaid erinevaid otsetoetuste tasemeid liikmesriikide vahel.

ÜPP otsuste tegemise protsess

- ministrite nõukogu - poliitilised suunad (sh reformiotsused)
- Põllumajanduse erikomitee (SCA)
- Nõukogu töögrupid
- Ekspertgrupid
- Komitoloogia

2 keskset küsimust tulevikus

- Põllumehetele sissetulek turult
- mis on need ühised lisaväärtused, mida põllumajandussektor ühiskonnale pakkuma peab kuid mida turg talle ei kompanseeri ? Mis saab olema selle väärtuse ehk avaliku teenuse hind?

Avalik arvamus Ühisest Põllumajanduspoliitikast

- EL üldsus (89%) nimetab põllumajandust ja maaelu arengut Euroopa tuleviku põhiküsimusteks
- 0,4% EL sisemajanduse koguproduktist põllumajandusele – palju või vähe?
- Eurobaromeetri uuringu kohaselt (2007) peab 52% EL kodanikkonnast ÜPP reforme positiivseks, 58% EL kodanikkonnast leiab, et ÜPP eelarve peaks tulevastel aastatel jääma samaks või suurenema
(http://ec.europa.eu/agriculture/survey/index_en.htm)

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

EL põllumajandus- ja regionaalpoliitika (P2EC.00.134)

EL ühise põllumajanduspoliitika
tulevik 2013+
hetkeseis ja väljakutsed
Peeter Seestrand

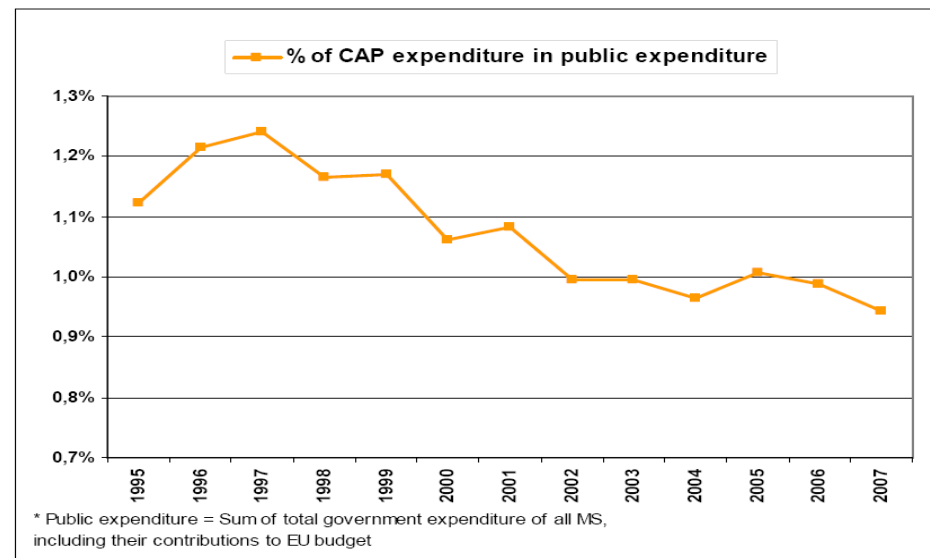
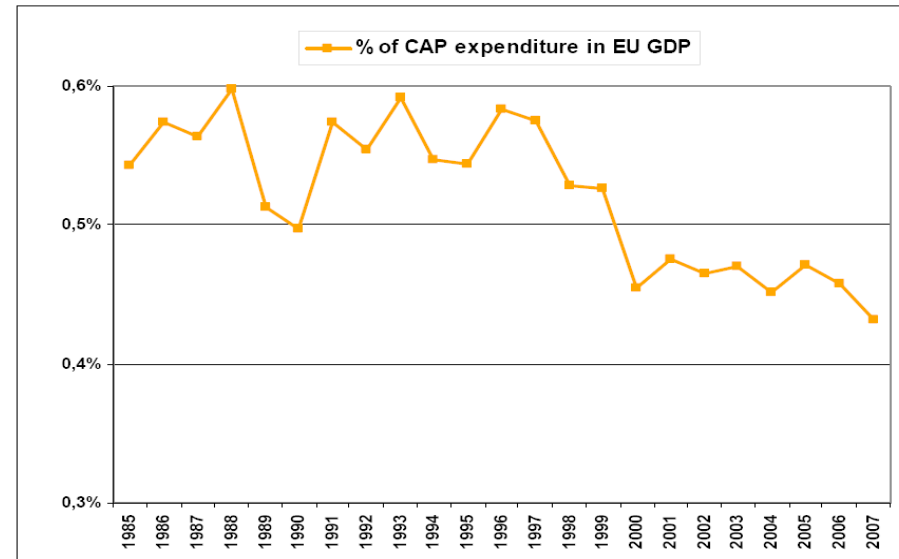
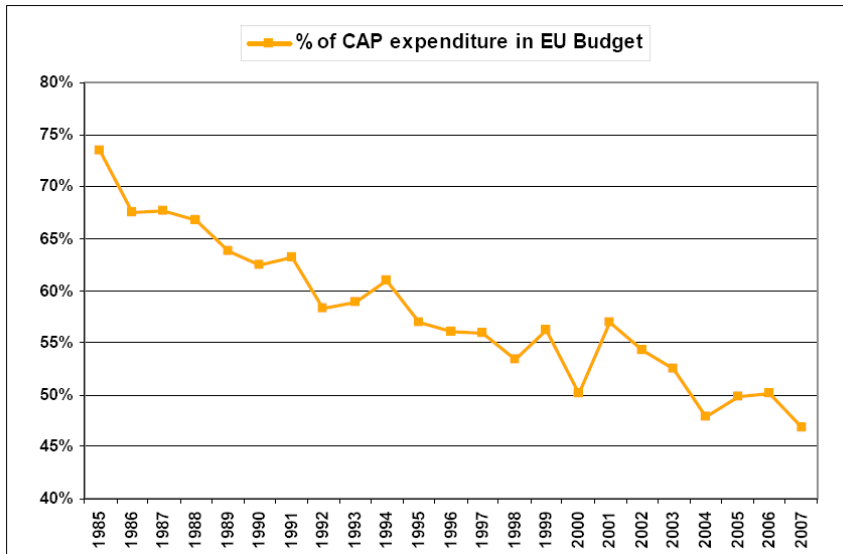
Ettekande struktuur

- ÜPP – mis ja milleks
- ÜPP areng 1990 – tänapäev
- ÜPP ja Eesti põllumajandus ning maaelu
- ÜPP 2013+
- Eesti võimalikud seisukohad

Ühise põllumajanduspoliitika areng on pidev

1957, 1961, 1962, 1963-1967, 1971, 1973, 1981, 1984,
1986-1988, 1992, 1994, 1995,
1999, 2001, 2002,
2003, 2004 ja 2007,
2005, 2008 ...

ÜPP eelarve

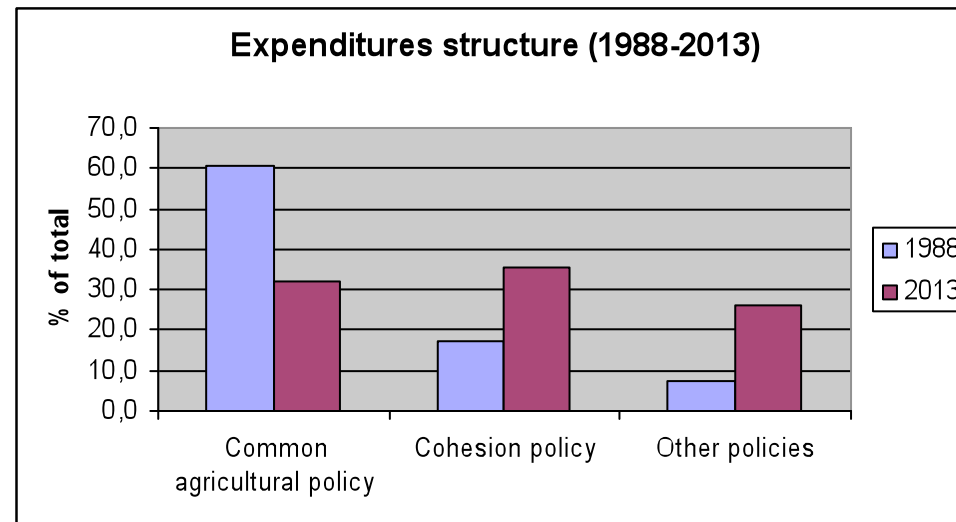

ÜPP finantsülevaade

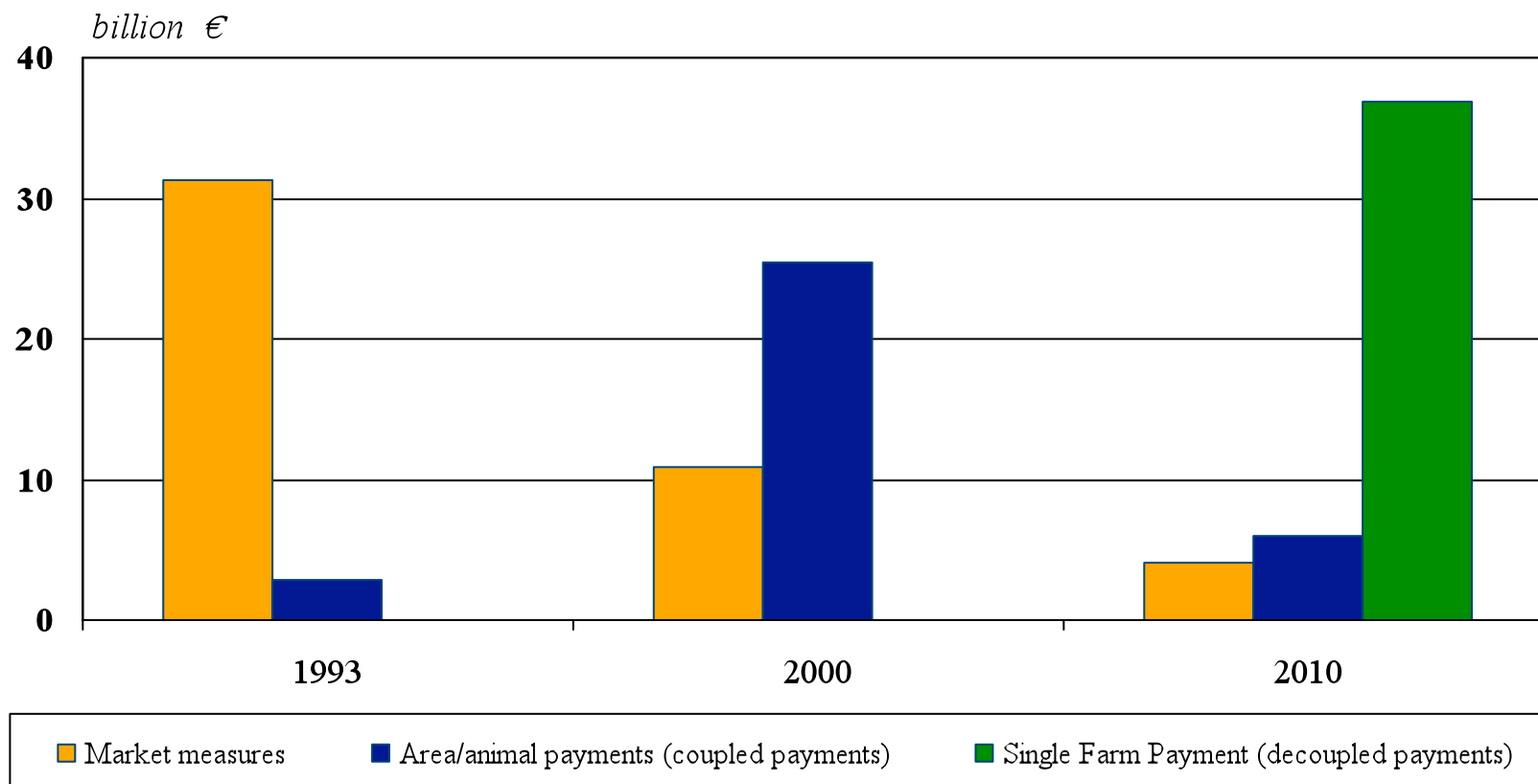
Põllumajanduspoliitikale kulub küll ca 37% EL ühiseelarvest, samas moodustab see vaid 0,4% liikmesriikide SKP-st

Hetkel ÜPP Eestile ca 3,5 miljrd EEK aastas, Eesti SKP-st 0,4% (mis on võrdne EL põllumajandustoetuste kuluga EL SKP-st) on 0,8 miljardit EEK

Eelarvemuudatused

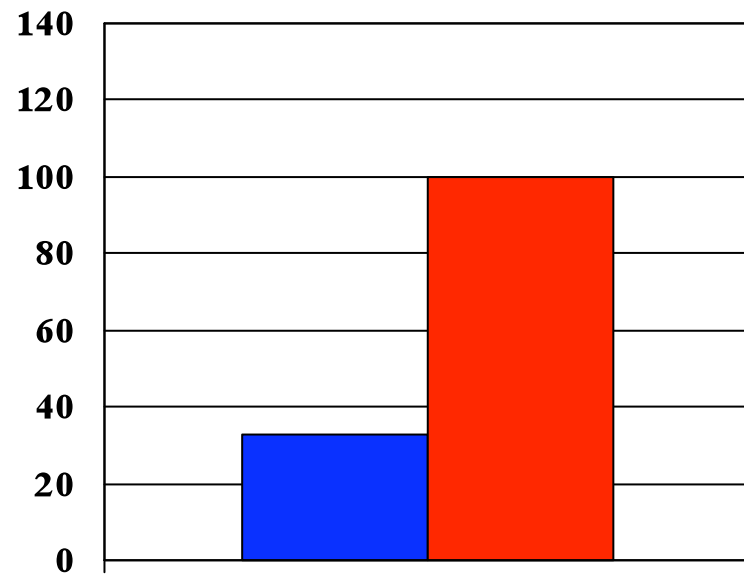

ÜPP eelarvekulude trend

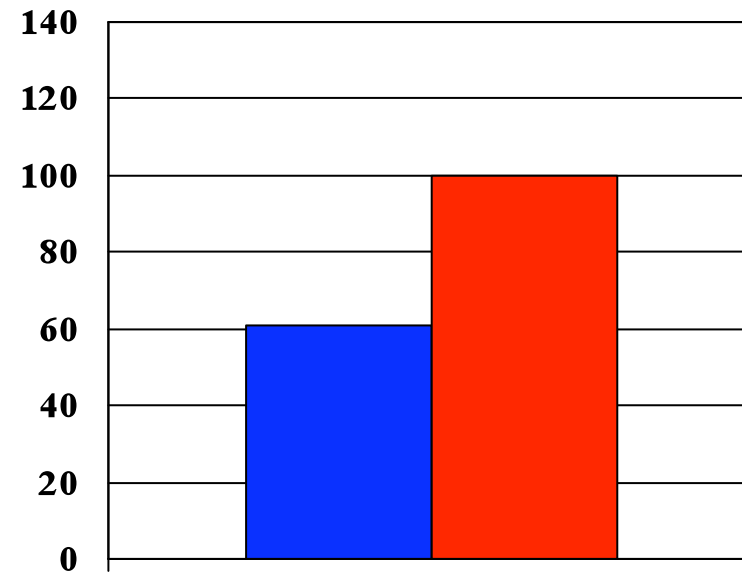

Avaliku hüve osakaal ÜPPs

1992

2007

ÜPP eesmärgid ja avalik hüve

Eesmärk	Avalik hüve	Põllumajandus
Tõsta põllumajanduse tootlikkust tehnilise progressi edendamise ning põllumajandusliku tootmise ratsionaalse arengu tagamise ja tootmistegurite, eelkõige tööjõu optimaalse kasutamise teel	75	25
Selle kaudu kindlustada põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldav elatustase eelkõige põllumajanduses töötavate inimeste isikutulu suurendamise teel	0	100
Stabiliseerida turud	40	60

ÜPP eesmärgid ja avalik hüve

Eesmärk	Avalik hüve	Põllumajandus
Garanteerida toiduga varustatus	100	0
Tagada mõistlikud tarbijahinnad	100	0
Põllumajanduse negatiivse keskkonnamõju vähendamine,	75	25
Toiduohutus	75	25
Loomade heaolu	75	25

ÜPP – mis ja milleks

EL põllumajandusest

Alljärgnevad faktid iseloomustavad
põllumajanduse olulisust Euroopas:

- Maapiirkonnad hõlmavad ligi 90% ELi territooriumist ning maal elab umbes pool ELi elanikkonnast
- Põllumajandus kasutab otseselt 42% EL maismaast
- Põllumajanduse ja toiduainete (sh jookide) sektor annab 14,7% ELi tööstuse kogutoodangust (toodangu väärtus on ca 792 miljardit eurot) ja 2,5% ELi SKT-st
- Põllumajanduse ja toidutootmise sektor on suuruselt kolmas tööandja Euroopas (üle 15 miljoni töökoha)
- EL on suuruselt esimene toiduainete eksportija ning teine importija maailmas

ÜPP eesmärgid

- Tõsta põllumajanduse tootlikkust tehnilise progressi edendamise ning põllumajandusliku tootmise ratsionaalse arengu tagamise ja tootmistegurite, eelkõige tööjõu optimaalse kasutamise teel
 - Selle kaudu kindlustada põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldav elatustase eelkõige põllumajanduses töötavate inimeste isikutulu suurendamise teel *
- Stabiliseerida turud ja tagada mõistlikud tarbijahinnad *
- Keskkond, ohutus ja loomade heaolu
- Bioloogiline mitmekesisus, väärtuslikud maastikud, poollooduslikud kooslused

* - vastavalt EL toimimise lepingu Art 39

ÜPP printsiibid

- EL lepingud käsitlevad ÜPP-d
ühispoliitikana, sätestades printsiipidena
ÜPP osas *
- Ühine eelarve
 - Ühisturg
 - Ühenduse (põllumajandustoodangu) eelistus

*Vastavalt EL toimimise lepingu Art 38 ning siseturgu puudutavad sätted

Mida arvatakse ÜPP-st Eestis?

TNS EMOR-i uuring 2009 detsembrist (500 in):

- 95% pidas Euroopa põllumajandust ja maapiirkondi meie tuleviku jaoks tähtsaks (EL keskmine 89%)
- Põllumajanduse toetamise tähtsaimaks argumendiks peeti maapiirkondade majanduse elushoidmist (33%), ligi 20% pidas olulisimaks toidukaupade hinnatõusu ärahoidmist, maastike hooldamist või ohutu toidu tagamist – seega on olulisemad tegurid toetamisel mitmekesised

Mida arvatakse ÜPP-st Eestis?

- 94% vastanutest pigem nõustus, et Eesti põllumajandust tuleks toetada EL eelarvest (65% nõustus täielikult)
- 51% leidis, et põllumajandust toetatakse Euroopas liialt vähe ning vaid 1% arvates on toetused liiga suured

ÜPP areng: 1990 - tänapäev

1990ndate ÜPP peamised komponendid

- Ühine turukorraldus (turuhinnatoetus), mille mõju järkjärguline vähenemine alates 1990-ndate algusest
- Otsetoetused (kompensatsioonimaksed) põllumajandustootjatele korvamaks ülalnimetatud hinnalangustest tulenenud sissetuleku vähenemist
- Maaeluarengumeetmete järkjärguline tõus ÜPP rahastamise osatähtsuses ning nende suunatus peamiselt investeeringutoetustele ja põllumajanduskeskkonna meetmetele

ÜPP peamised elemendid hetkeseis

I samm

Turule sekkumine

Turukorraldusmeetmed

- tollimaksud
- eksporditoetused
- tarbimistoetused
- turu tasakaalus-
tamise meetmed
(sekkumiskokkuost,
turult eemaldamine)

Otsetoetused

II samm

Maaelu arengu poliitika

Konkurentsivõime kasv

Põllumajanduskeskkond ja
maastike hooldus

Maapiirkonna ettevõtlus ja
külaelu

LEADER

ÜPP tervisekontroll

2007-2008 toimunud arutelude peamisteks tulemusteks oli:

- Toetuste ümbersuunamine (nn modulatsioon) –toetuste ümbersuunamine ÜPP I sambast (otsetoetused) II sambasse (maaelu areng) uutele väljakutsetele vastamiseks (võrreldes vanade liikmesriikidega eraldati uutele märgatavalt vähem vahendeid)
- Nõuetele vastavuse süsteemi lihtsustamine
- Artikkel 68 –liikmeriikidel võimaldati maksta teatud sektorites tootmisega seotud toetusi seoses keskkonna kaitsmist ja parandamist või põllumajandustoodete kvaliteedi parandamist ja turustamist käsitlevate meetmetega.
- Piimakvoodi kaotamise ettevalmistamine – enamik liikmesriike toetas nn pehme maandumise (*phasing out*) ideed, mis näeb ette kvootide suurendamise 1% võrra igal aastal, kuni nende lõpliku kadumiseni 2015. aastal.
- Komisjon esitas ka deklaratsiooni, lubades ÜPP tulevikku (pärast aastat 2013) silmas pidades põhjalikult analüüsida otsetoetuste süsteemi arenguvõimalusi, sh praegu eksisteerivaid erinevaid otsetoetuste tasemeid liikmesriikide vahel.

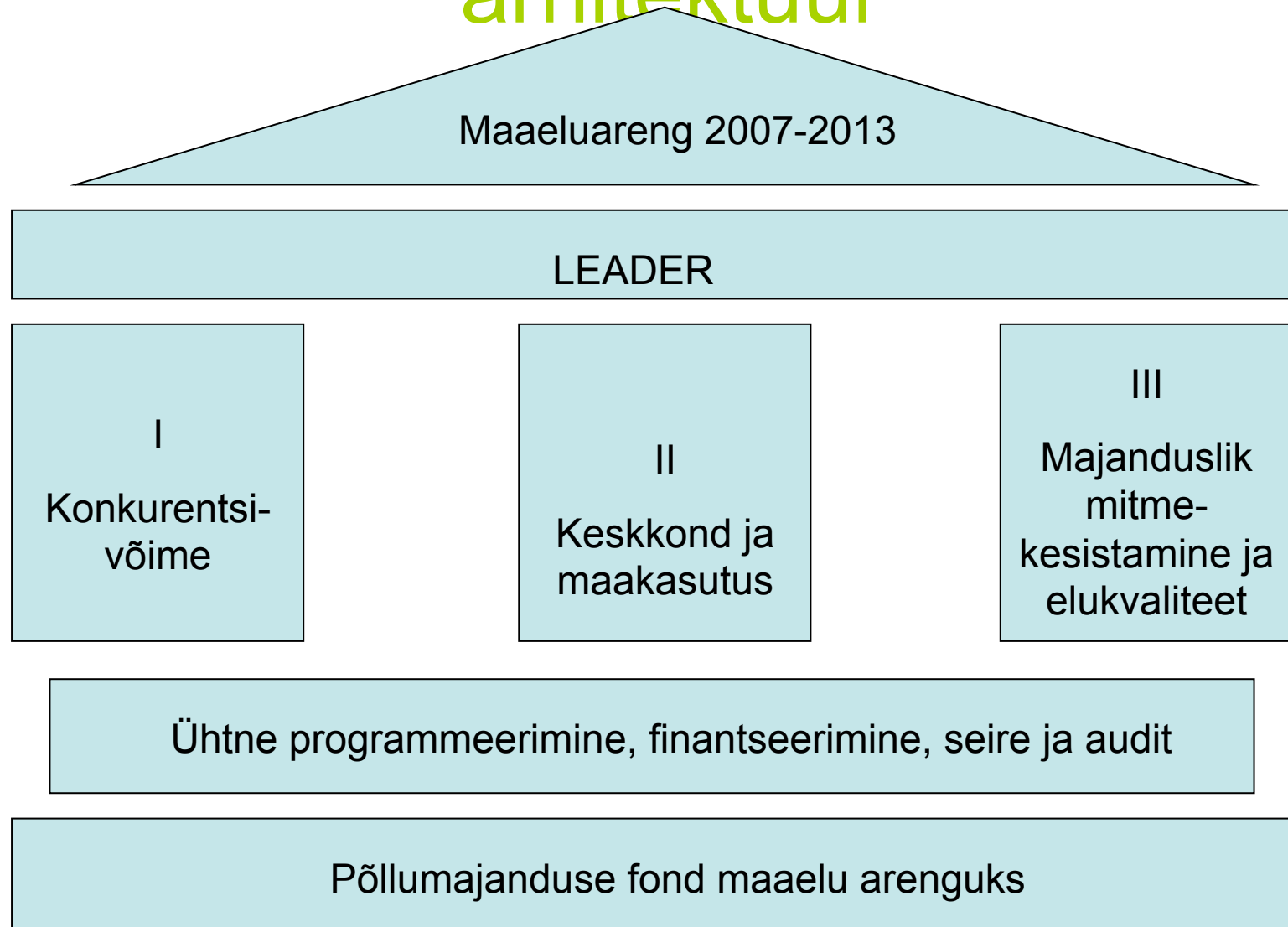
Kehtiv ÜPP – turukorraldus ja otsetoetused (ÜPP I samm)

- Meetmete rahastamine toimub Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF)
- Turukorralduslike meetmete arv väheneb kuni aastani 2012, piima tootmiskvootide süsteem muutub kehtetuks alates 1. aprillist 2015
- Alates 2003. aastast on suurem osa otsetoetusi seotud tootmisest lahti (kuigi eelarve jaotus liikmesriigiti on säilinud). Veterinaaria, toiduohutuse, keskkonna või loomade heaolu nõuete mittetäitmisel vähendatakse makstavat otsetoetust.

Kehtiv ÜPP – maaeluarengupoliitika (ÜPP II samm)

- Maaeluarengu meetmed ühtses fondis – Euroopa Põllumajanduse Fond Maaelu Arenguks ning ühtse programmeerimisraamistikuna (Maaelu Strateegia ja Arengukava)
- Kolm strateegilist eesmärki, millele on suunatud vastavad teljed koos meetmete kogumitega ning horisontaalsena LEADER lähenemine
 - Põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõime parandamine
 - Keskkonna ja paikkonna parandamine
 - Maapiirkondade elu kvaliteedi parandamine ja majandustegevuse mitmekesistamise soodustamine

2007-2013 maaeluarengu “arhitektuur”

ÜPP ja Eesti põllumajandus ning maaelu

ÜPP finantsülevaade

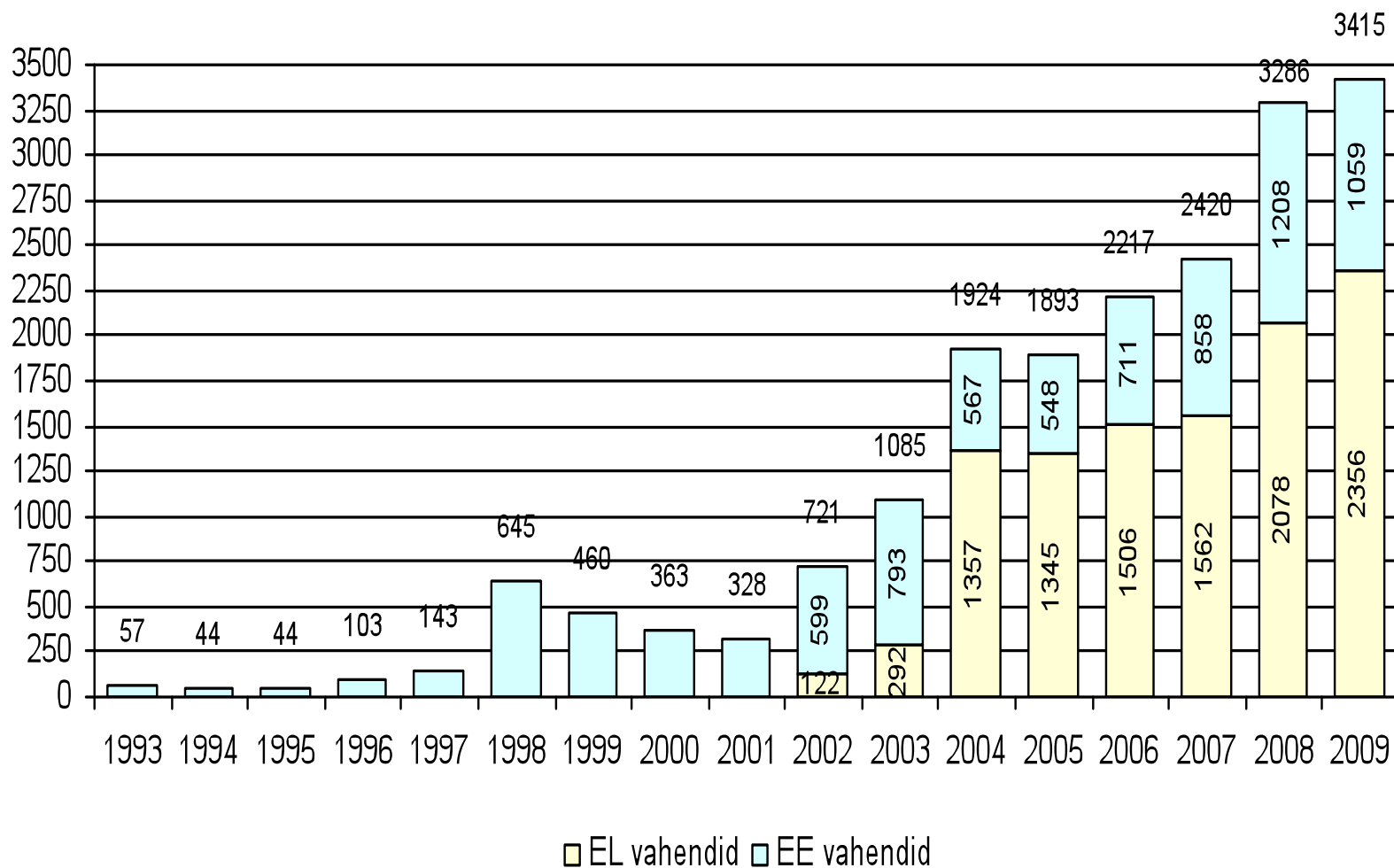
- Kehtiva ÜPP raames makstakse Eesti põllumajandusele ja maaelule ca 3,5 miljrd EEK aastas, mis jaotub enam-vähem võrdselt I ja II samba vahel
- EL kulutab põllumajandustoetustele 0,4% EL SKP-st (võrdluseks: 0,4% Eesti SKP-st on 0,8 miljardit EEK)

5 a ÜPP rakendamise tulemusel:

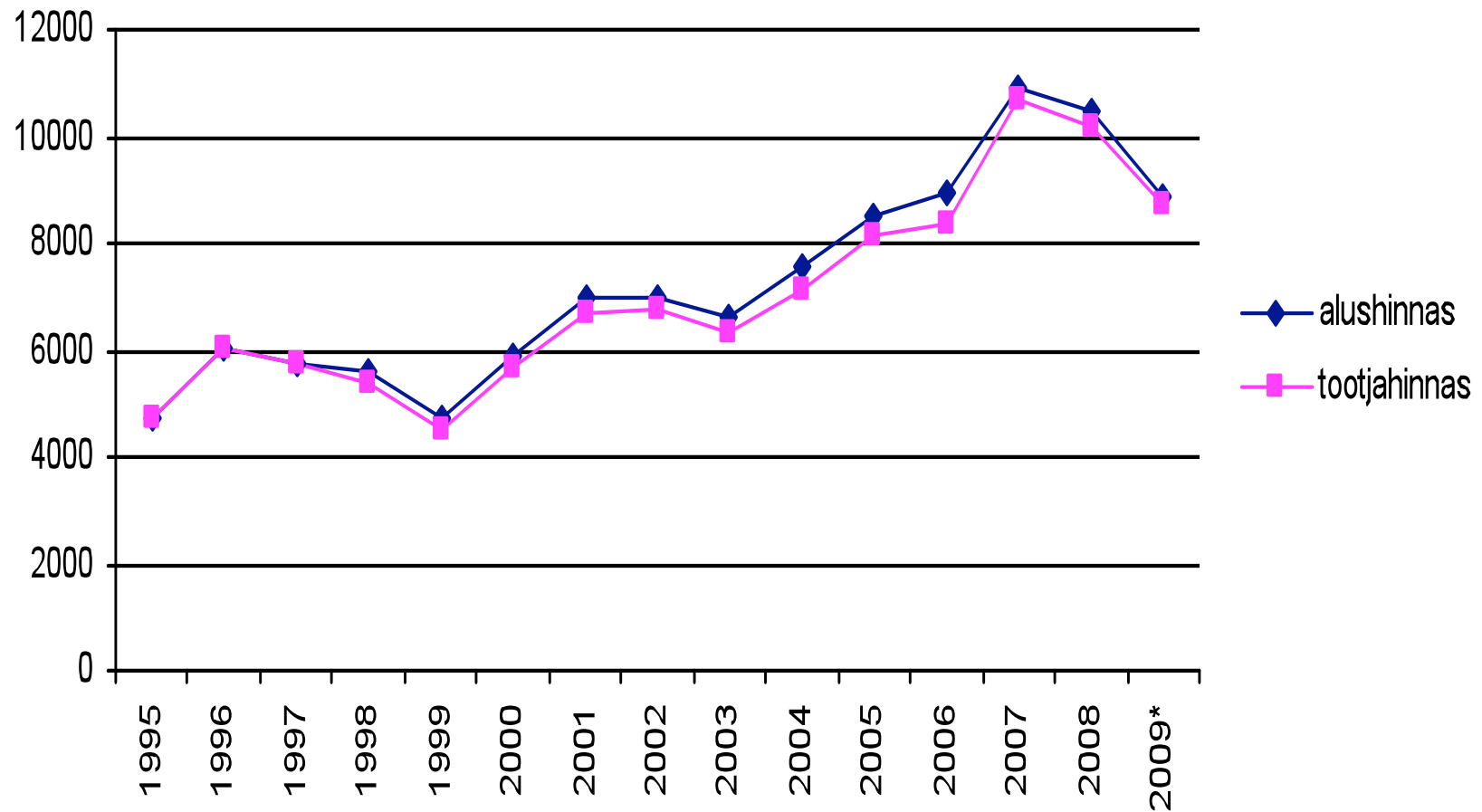
ÜPP I samba abil on Eestis

- Toiduainete turu nõudlust ja pakkumist oluliselt tasakaalustatud.
Mõned näited
 - teravilja on sekkumiskokkuostu müüdud üle 50 tuh t , sellest ligi 90% 2004/2005 aastal, kui teravilja hind oli väga madal;
 - piima osas, kus toodame oluliselt üle sisetarbe, on eksporditoetuste toel (189 mln kr) müüdud piimatooteid kolmandatesse riikidesse, sekkumiskokkuostu on müüdud üle 3 tuhande tonni võid
- Laste tervisliku toitumise harjumuste kujunemist on toetanud koolipiima toetus (kokku üle 75 mln kr) ja käesoleval õppeaastal alustatud koolipuuvilja toetus.
- Heas korras põllumaa pindala on suurenenud 850 tuh hektarini (2004 a 770 tuh ha),
- Sissetuleku toetuseks on makstud põllumajandustootjatele aastatel 2004-2009 otsetoetustena 6,9 mlrd kr (sealhulgas EL raha 4,1 mlrd kr);
- 2004-2008 on põllumajanduse kogutoodang kasvanud ligi kolmandiku

**Põllumajandusele, töötlevale tööstusele ja maaelu arenguks
makstud toetused ja turukorraldusmeetmed, 1993-2009, mln EEK**

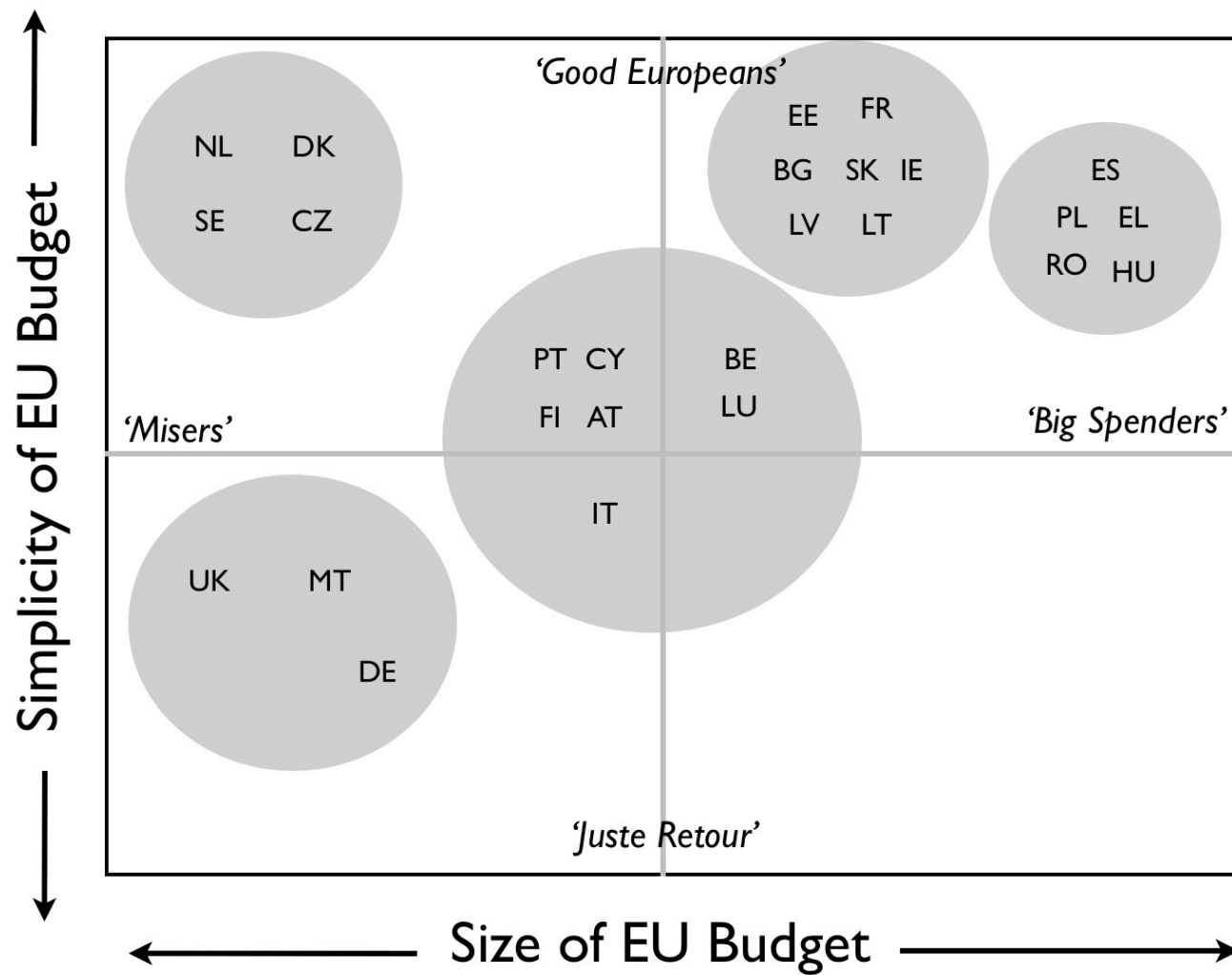
Põllumajanduse majandusharu kogutoodang aastatel 1995-2009, mln EEK

ÜPP mõju Eesti maaelule

- 850 000 ha heas korras põllumaad
- Keskkonnasõbralikult majandatud üle 450 000 ha
- Mahepõllumajandusega tegeletakse ligikaudu 100 000 ha põllumaal
- Põllumajandustegevuse säilimine 350 000 ha ebasoodsas piirkonnas
- Üle 3000 põllumajandusettevõtete moderniseerimise projekti
- Ligikaudu 200 noortalunikku
- 50% loomakohtadest rekonstrueeritud
- Ligikaudu 3000 ohustatud tõugu looma pidamine
- Ligikaudu 120 000 looma karjatatakse väljas (enam kui 1/3 veistest, lammastest, kitsedest ja hobustest)
- Üle 20 000 ha hooldatud poollooduslikke kooslusi, ligikaudu 60 000 ha põllu- ja metsamaa Natura 2000 piirangute kompenseerimine
- Üle 130 km taastatud, rajatud, hooldatud kiviaedu
- Ligikaudu 800 mitmekesistamise projekti
- Üle 1000 külade uuendamise ja arendamise projekti
- 26 tegevusgruppi - 1000 LEADER projekti

ÜPP 2013+

ÜPP tulevikukäsitlused senini

- “ametlik seisukoht” ÜPP tuleviku – 2013+ osas EL tasandil puudub
- EL põllumajandusministrid on arutanud ÜPP tulevikku
 - Annecys toimunud põllumajandusministrite mitteametliku kohtumise raames
 - Põllumajandus ja kalandusnõukogu istungil, kus ettepanek jõuda nõukogu järeldusteni kukkus konsensuse mittesaavutamise tõttu läbi
 - G22, Warssavi deklaratsioon
 - Stockholmi grupp
 - jne,.

EL kulutuste uus suund?

- “Põllumajanduseelarve” – üks kuumemaid teemasid, palju erinevaid küsimusi
 - Kas põllumajanduskulutused vajavad reformi?
 - Kas jätkata ÜPP-ga kohandades seda uute eesmärkidega?
 - Kas eelarve peab olema piisav lähtuvalt väljakutsetest?
 - Kas kulutada vähem ÜPP-le – kuna EL eelarve uued väljakutsed?
 - Kas tugevdada ÜPP II sammast, kaasfinantseerimine I sambale?
 - Kas viia maaeluareng ühtekuuluvuspoliitika osaks või senisest enam ühtekuuluvuspoliitikas arvestada “ÜPP väliste” maaeluarengu vajadustega?

Küsimused, mis vajavad lahendamist

- Missugune on ÜPP poliitikate valdkondlik ulatus? Mis mahub ÜPP alla?
- Kas EL põllumajandussektor, eeldades, et selle majanduslik struktuur optimeerub on võimeline konkureerima “moonutusteta” maailmaturul?
- Kas selline põllumajandusstruktuur on “Euroopa põllumajandusmudel”?
- Avaliku hüve osakaal ÜPPs ja hind ?

ÜPP uuendusvajadus I sambas

- Turukorraldusmeetmed ei suuda tagada stabiilseid turge globaliseerumise ja kliimamuutuste kontekstis
- Otsetoetuste süsteem ei ole sobiv EL 27-s ühiste eesmärkide saavutamiseks

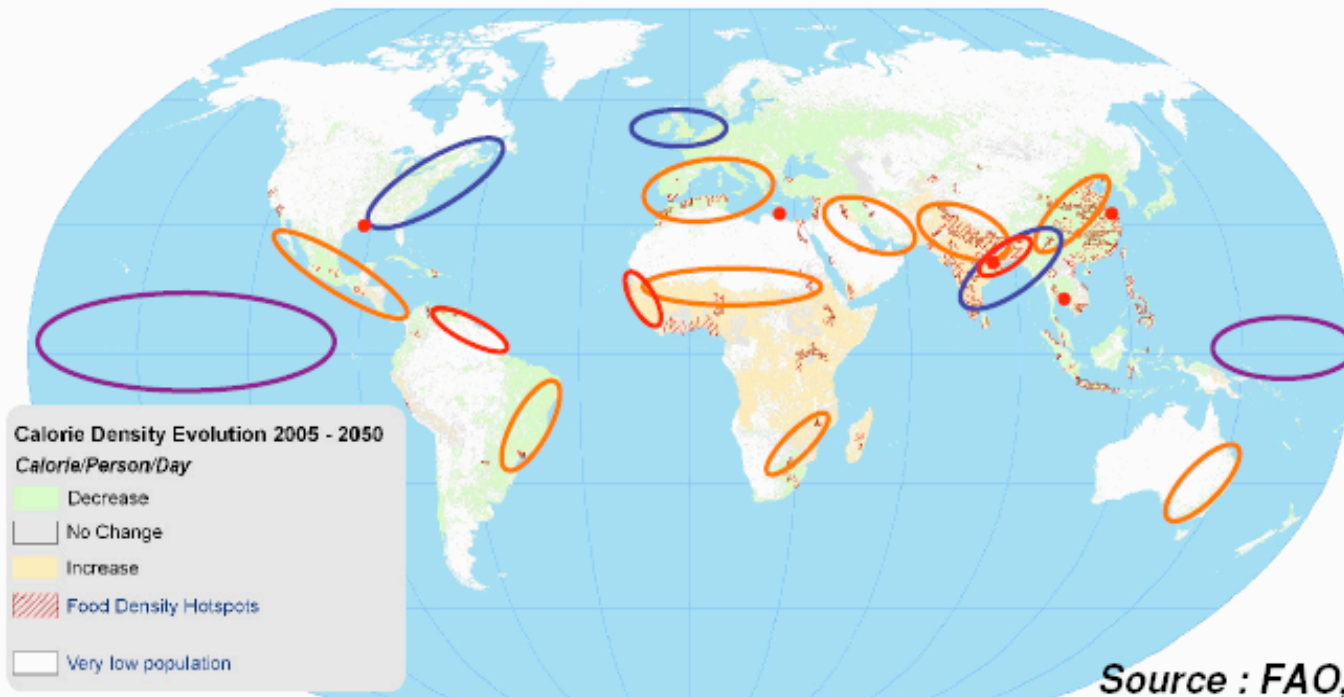
ÜPP uuendusvajadus

- Eelarve on pingeline, kuna 2007-2013 finantsperioodil on lisandunud uusi väljakutseid, millega ei kaasnenud täiendavad eelarvevahendid ega tulu turult
- Uuel perioodil seisavad põllumajandussektori ees täiendavad uued väljakutsed
- Kesksemaks muutub põllumajanduse poolt ühiskonnale pakutav avalik hüve: säästlik ressursikasutus ja ohutu toit

Uued väljakutsed

- kliimamuutused;
- ülemaailmse toidunõudluse suurenemine;
- urbaniseerumine;
- maaettevõtlus ja maapiirkondade tööhõive struktuurimuutused;
- fossiilsete kütuste süvenev defitsiit;
- globaalse toidukaubanduse liberaliseerimine või proteksionism;
- bioloogilise mitmekesisuse vähenemine ning veeressursside piiratus
- põllumajandusteaduste marginaliseerumine₆₇

Global Calorie Density Evolution and Food Density Hotspots (2005 and projection for 2050)

Source : FAO, NR

Drought

Cyclones/Extreme events

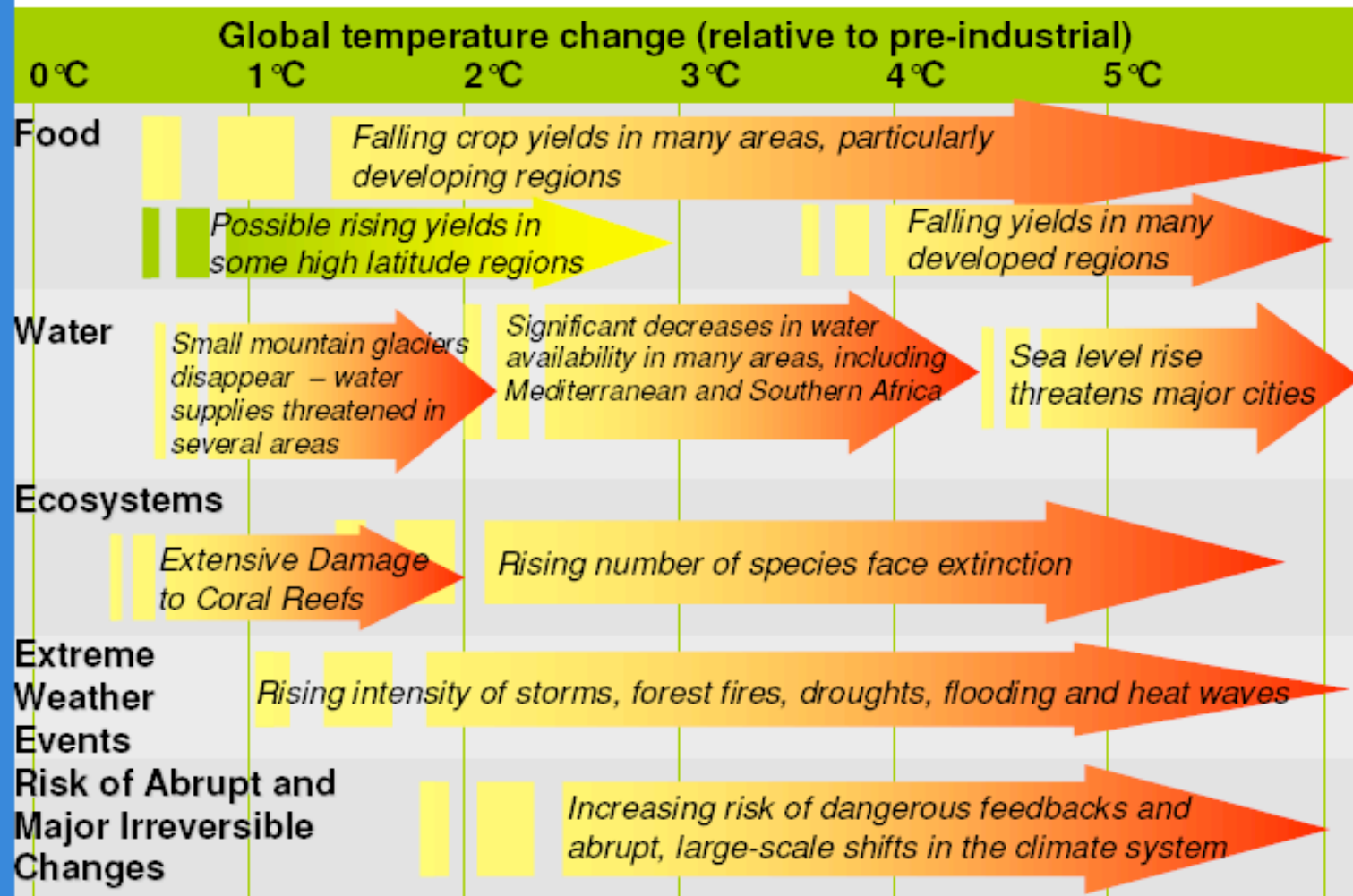

SIS

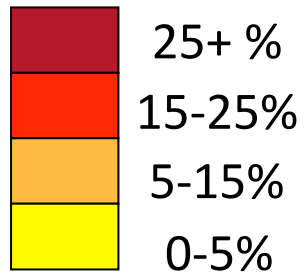
**Sea level rise incidence
(mangroves/deltas/SIS)**

Projected impacts of climate change

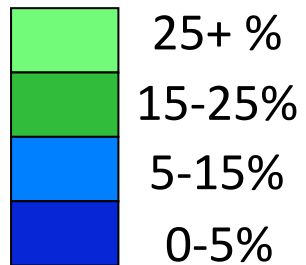

Potential impact on agricultural production due to climate change—without carbon fertilization effect

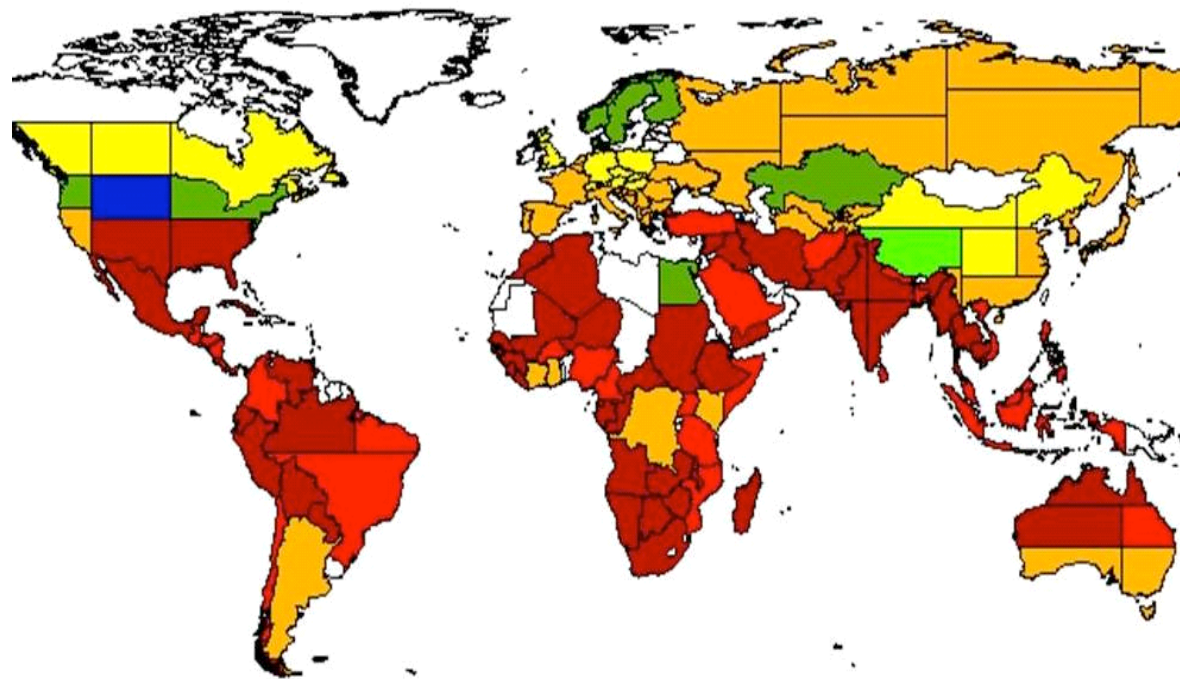
Losses

Gains

 Not Available

Source: Cline 2007.

Mis meid ees ootab?

- Mõned huvitavad faktid:

Maailmas olulised suured muutused tulemas:

- Rahvastiku arvu kasv – ligikaudu 60-70 milj. inimest igal aastal

- Sissetulekute kasv

Aasias teenitakse aastal 2018 1/3 kogu maailma tuludest, ka piimatoodete tarbimine kasvab põhiliselt Aasias

- Maaressursi ja teadmiste piiratus põllumajanduslikuks tootmiseks.

- Äärmuslikud ilmaolud (vihmad ja põuad)

- Kasvavad sisendite hinnad – energia, väetised jne.⁷¹

Nõudluse kasv

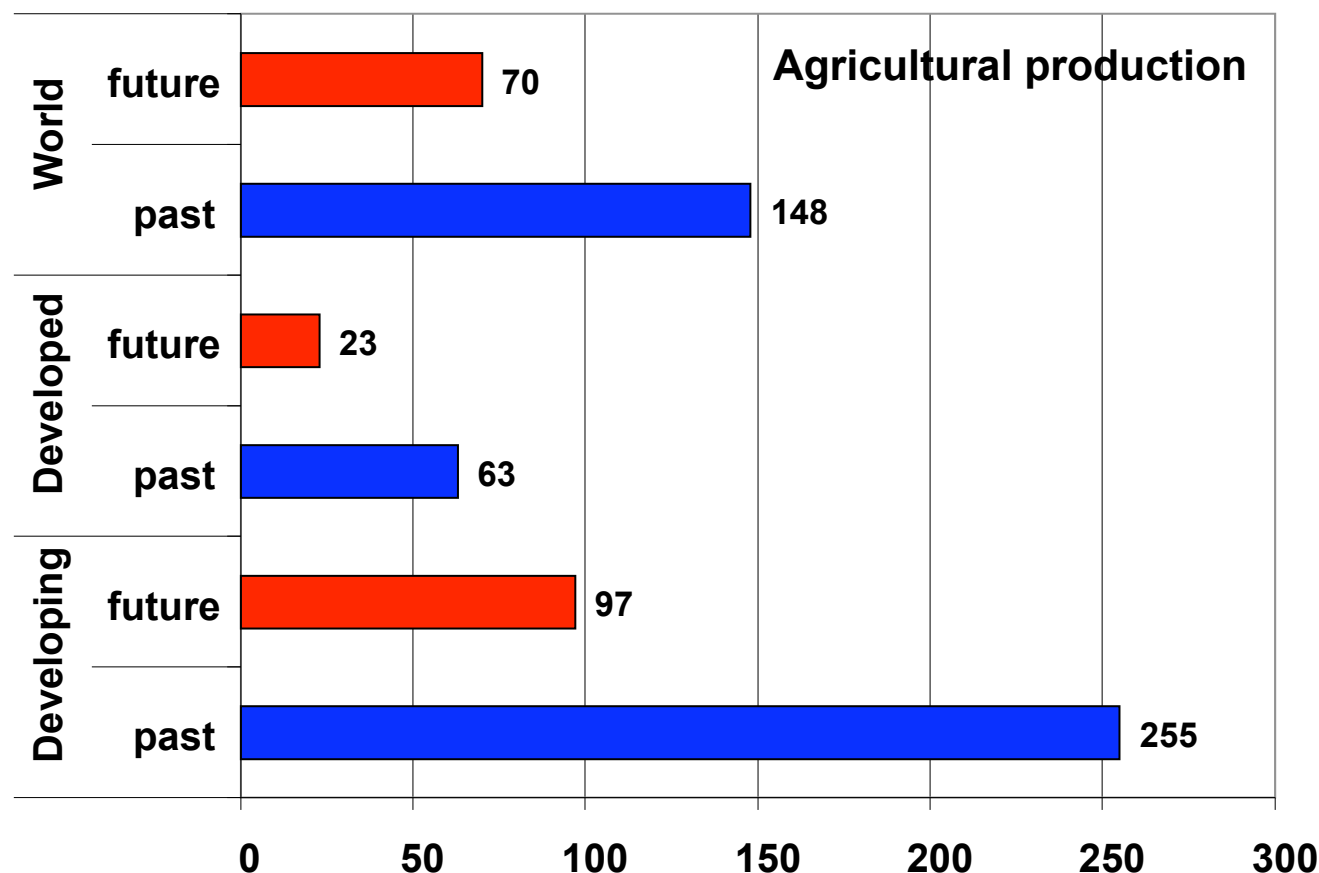
- Rahvaarvu kasv maailmas (produktiivsuse kasv ei taga enam piisavat toitu)
 - *Aastal 2030 on maailmas 8 miljardit inimest*
 - *Aastal 2050 on maailmas 9 miljardit inimest*
- Toitumisharjumuste muutmine (1970-2000 – *kalorite arv kahekordistus >>> 2030 lisandub veel +46%*)
- Sissetulekute kasvust tingitud “lisakalorid” (2030 iga kodanik Hiinas ja Indias sööks 10% rohkem)

Pakkumise piiratus

- Põllumajandusmaa kui ressursi kasutuse vähenemine maa alternatiivkasutuse tõttu – linnastumine (*Viimsi vallas pole enam põllumajandusmaad*)
 - 1960=2 inimest
 - 1991=2,4 inimest
 - 2005=4 inimest
 - 2025=5 inimest
 - 2050=6,4 inimest
- Põllumajandusega tegeleva elanikkonna vähenemine – linnastumine (*juba täna on puudu põllumajandusliku teadmise ja juhtide*)

How much agricultural output needs to be increased by 2050 to feed the world?

Absolute increments in percent

past = 1961/63 to 2005/07; **future** = 2005/07 to 2050

Where will agricultural growth come from?

- Area expansion?
 - 1.6 billion hectares currently used for crop production, another 2.6 billion with production potential, mostly in SSA and LAC
 - but concerns about biodiversity loss, carbon emissions, erosion
 - also economic feasibility, but that is changing with prices
- Climate change will affect land suitability and yields, but unevenly
 - initially adversely in SSA and LAC, positively elsewhere
 - eventually adversely in all regions, especially SSA and LAC
- Yield increases have accounted for the majority of production growth in recent decades, and will continue to do so in the future
 - about half from improved seeds
 - about half from increased inputs (esp. water and fertilizer)

Developments in global food and agricultural sectors that will condition future trade patterns and policies

- Uneven growth in the global economy
- Growth in agricultural output and investment, especially foreign direct investment
- Continued reform towards decoupled support in developed countries
- Continued policy reform in developing countries
- Global volatility of prices and concerns about access to supplies and food security
- Continued concern for environmental impacts of agriculture
- Continued concentration and value chain development in the food system
- Consumer-driven food attributes and the rise of private standards
- The proliferation of regional and bilateral agreements
- Growing water scarcity and increased food emergencies⁶ due to climatic shocks

Main messages

- Generally optimistic on global supply prospects, *but...*
- need increased investment to sustain productivity growth
 - in technology, infrastructure and institutions
 - also environmental services, sustainable resource management
- need to increase access to food, not just supply
 - and not just in the aggregate, but for all people
 - need institutions to manage world market volatility and unreliability
- need to improve ability to adapt and respond to new pressures and uncertainties
 - not just on average, but at all times
- need to increase incomes not just in agriculture, but in other sectors as well
- Increase in hunger with increased biofuel production

israelis

Ca 40% toiduainetest toodetakse niisutatud pindadel

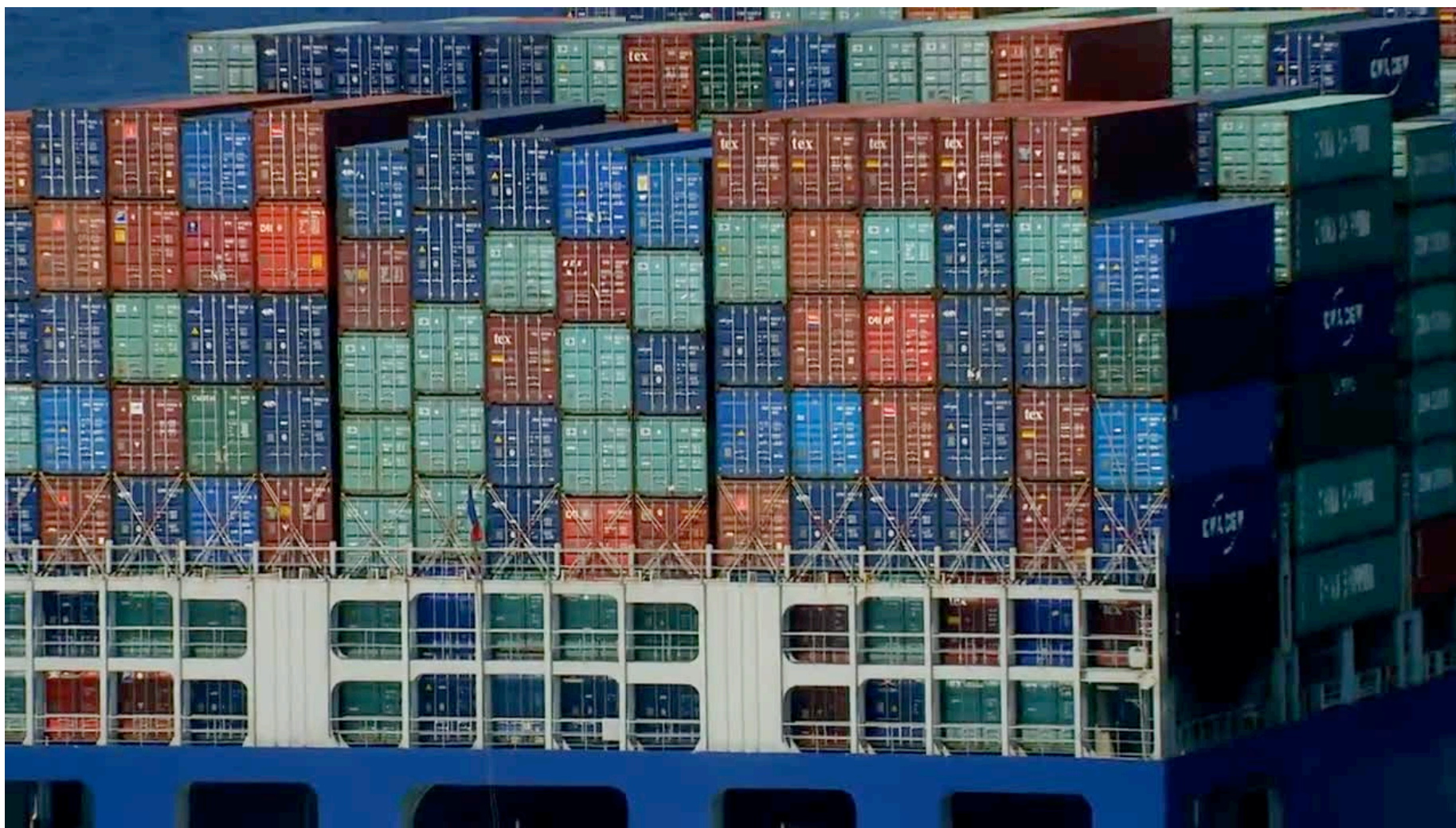
Jordani jõe delta Surnumeres

Hispanias

Kaubavahtetus

Öl

Eesti võimalikud seisukohad

Printsiibid, millest lähtuda jätkusuutliku põllumajandus- ja maaelupoliitika kujundamisel

- turu hetkevajaduste kõrval tuleb teha pikaajalisi arenguprognose (näiteks konkurentsi, kliimamuutuste, toiduga varustatuse ja bioloogilise mitmekesisuse kontekstis);
- põllumajandust ja looduskeskkonda tuleb väärtustada võrdsel määral kõikjal Euroopas;
- tuleb stimuleerida uute tehnoloogiate väljatöötamist kui kasutamist (panustada nii baas- kui rakendusteadusesse);
- tuleb arendada põllumajandusharidust (ressursi kasutajana on põllumajandustootjal suured riskid ja uued tehnoloogiad nõuavad põhjalikke teadmisi);
- tuleb soodustada keskkonnasäästlikku tootmist, põhjustamata sealjuures toiduga varustatuse halvenemist teatud maailma piirkondades.

Vaja on lisaks ÜPP raames teostatavale maaeluarengu poliitikale teiste maapiirkondi mõjutavate poliitikate suuremat tähelepanu kohalike arenguvõimaluste arendamisele, seda nii EL, kui riiklikul tasandil

Eesti (võimalik) seisukoht (I)

- ÜPP peab jääma ühiseks poliitikaks (konkurents, keskkond, nõuded toidule jms, jätkusuutlikkus) ja ühiselt rahastatavaks poliitikaks
- Euroopa tasemel sekkumise peamine lisandväärtus on põllumajanduse pakutava avaliku hüve loomine ja säilitamine kogu Euroopas tagades sealjuures ka ühise turu toimimise.

Eesti (võimalik) seisukoht (II)

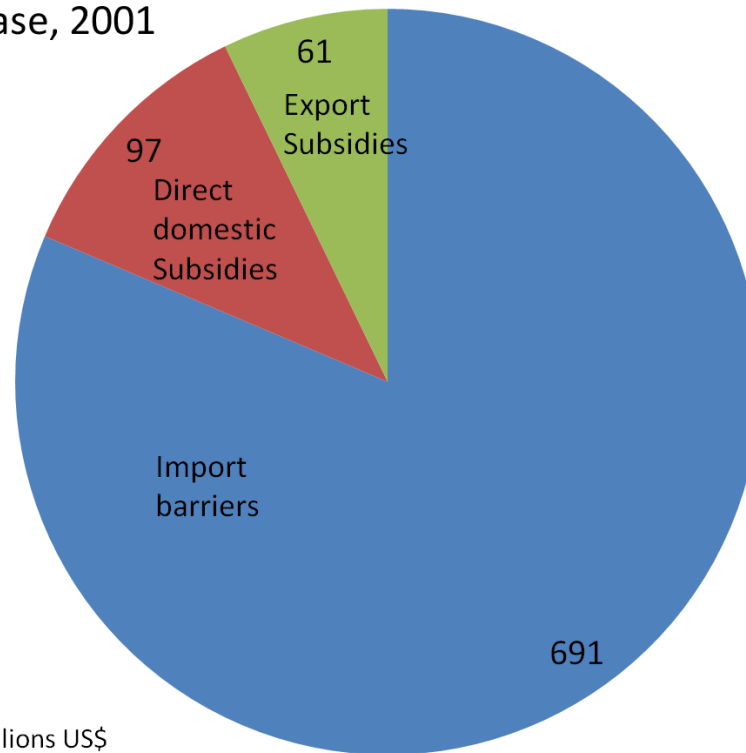
- ÜPP rahastamine ELi eelarvest on õigustatud, kuivõrd see on kõige tõhusam poliitikavahend asjaomaste eesmärkide saavutamiseks ning väljakutsetele vastamiseks, eriti aga võrdsete konkurentsitingimuste tagamiseks ELi siseturul (alternatiiv on põllumajanduspoliitika rahastamine rahvuslikest eelarvetest, mis toob kaasa “võidurelvastumise”)
- ÜPP rakendamiseks tuleb tagada reaalselt piisav eelarve EL ühise finantsraamistiku piires tagamaks asutamislepingus kehtestatud eesmärkide ning lisandunud uute väljakutsetega toimetuleku.

Turukorraldus

- Arvestades praegust maailmamajanduse seisu tuleks säilitada senised turukorraldusmeetmed olukorra stabiliseerumiseni
- Seejärel järkjärgult kujundada maailmaturu ekstreemsete kõikumiste negatiivsete mõjude tasandamiseks kõiki/tähtsamaid põllumajandussaadusi kattev ühtne, toimiv kriisi- ja riskijuhtimise abinõude süsteem

Import barriers by far dominate support for agriculture at global level

Estimated Global Protection;
GTAP database, 2001

Values in Billions US\$

Otsetoetused (I)

Kõige olulisemat muudatust vajab kehtiv otsetoetuste süsteem kuna

- Otsemaksed peavad saama uue sisu, sest tegemist ei ole enam turuhinnatoetuse languse kompenseerimisega
- Otsemaksete määrad on vaja vaadata üle lähtuvalt nende uuest sisust

Otsetoetused (II)

Otsetoetuste maksmise kontseptsioon
lähtuvalt avalikust hüvest:

- Toiduga varustatuse stabiilsus ja tarbijale kättesaadavad hinnad
- Piisav sissetulek tootmise jätkusuutlikkuse tagamiseks
- Põllumajandusmaa pikaajalise väärtuse/ tootmisvalmiduse säilitamine
- Hooldatud maastik
- *Bioloogiline mitmekesisus*
- *Keskkonnasäästlik tootmine*
- *Piirkondlike erisuste tasakaalustamine*

Otsetoetused (III) võimalikud põhielemendid

- Ühtne (hektari põhine) baasmakse kõikidele liikmesriikidele vastavalt heas põllumajanduslikus ja keskkondlikus korras olevale põllumajandusmaale, kui põhilisele tootmisvahendile ning traditsioonilise maastiku osale
- Täiendav makse vähemsoodsatele piirkondadele
- Võimalikud lisamaksed tulenevalt saamata jäänud tulust/lisakulust :
 - kompenseerimaks EL-is kehtivaid kõrgemaid standardeid,
 - keskkonnasõbraliku tootmisviisi eest,
 - NATURA 2000 ala põllumajandusmaale,
 - kõrge loodusväärtusega aladele proportsioonis kitsendustega.

Maaelu areng (I)

- Maaelu poliitika senine strateegiline ja telgede põhine lähenemine on ennast õigustanud, kuivõrd see tagab Ühenduse, liikmesriikide ja piirkondade eesmärkide kooskõla ning poliitika võrreldavuse ja läbipaistvuse.
- Maaelu poliitika eesmärgid (konkurentsivõime, keskkond, mitmekesistamine ja elukvaliteet) on endiselt asjakohased.
- Rahajaotusel peaks arvestama poliitika sisu, s.t et kui maaelu poliitika ulatus laieneb senisest enam muudele aladele või sihtgruppidele, peab see kajastuma ka rahajaotuses, et oleks võimalik tagada poliitikale pandud ülesannete ja eesmärkide tasakaal.
- Poliitika ühtsuse huvides on vaja välja töötada ühtne maapiirkonna definitsioon. Olukord, kus liikmesriigid kasutavad erinevaid metoodikaid, ei taga maaelu poliitika ja maapiirkondade võrreldavust.

Maaelu areng (II)

- Maailmaturul konkurentsivõimelise põllumajanduse säilitamine eeldab struktuurseid muutusi. Maaelu programmide konkurentsivõimele suunatud meetmete kaudu on struktuuriprobleemide lahendamine kõige efektiivsem.
- Sektorisisesed võimalused on seotud ennekõike ühistegevuse, innovatsiooni ja tootearenduse, kvaliteedi tõstmise, samuti nišitoodete väljatöötamisega.
- Põllumajanduse arendamisel tuleb rohkem rakendada teadus- ja arendustegevust, oluline on põllumajandustootjate ja teadlaste koostöö tulemuste rakendamine tootmises.
- Põllumajandussektori jätkusuutlikkuse seisukohalt on äärmiselt oluline kaasata sektorisse noori. Vaja on kaasa aidata tootjate oskuste ja pädevuse täiendamisele.
- Maapiirkondade jätkusuutlikkuse tagamisel on põllumajanduse kõrval oluline roll ka metsandusel, arvestades puidu kui taastuva ressursi potentsiaali materjali ja energiaallikana.
- Senisest enam tuleb konkurentsitelge integreerida ka uusi väljakutseid, nt kliimamuutused.

Maaelu areng (III)

- Suurema konkurentsivõime ja efektiivsuse saavutamine ei tohiks toimuda põllumajandustootmise intensiivsemaks muutmise kaudu ning keskkonna arvelt.
- Oluline on jätkata toetuskeemidega, mis edendavad keskkonnasõbralike põllumajanduspraktikate kasutamist.
- Arvestades, et keskkonnale ja paikkonnale suunatud meetmed on sisuliselt sotsiaalne leping, millega ühiskond ostab jätkusuutliku arengu tagamiseks vajalikku teenust, siis on oluline jätkata selle teenuse kompenseerimist põllumajandustootjale saamata jäänud tulu ja täiendava kulu eest.

Maaelu areng (IV)

- Põllumajandus ei suuda üksi tagada jätkusuutliku maaelu säilimist. Maapiirkonna ettevõtluse mitmekülgsemaks muutumisele tuleb kaasa aidata, kuivõrd muu maaettevõtlus peab suutma vähemalt osaliselt kompenseerida põllumajanduse struktuurse kohanemisega kaasneva tööjõu vabanemise.
- Oluline on leida lahendus rahvastiku vähenemisest ja madalast asustustihedusest tulenevale teenuste väljavoolule maapiirkonnast.
- Muu maaettevõtlus ja elukvaliteet on tihedalt põllumajandusega seotud, seda täiendav ning peaks seetõttu jääma ÜPP osaks.
- Kohalikku tasandit puudutavad otsused tuleb viia võimalikult lähedale kohalikule inimesele. Strateegiline lähenemine kohalikele probleemidele läbi LEADER-tegevusgruppide tagab vahendite jõudmise projektidesse, mis piirkonna vajadusi ja võimalusi enim arvesse võtavad, võimaldab toetusi senisest enam eesmärgipäraselt suunitleda, kohalikke probleeme lihtsamalt adresseerida ning senisest enam maaelu poliitika sotsiaalseid, majanduslikke ja keskkondlikke elemente arvesse võtta. Seega tuleb LEADER-lähenemine võimalikult laiapõhjaliseks muuta.

Probleemid mis võivad tekkida

- Eelarve mittevastavus püstitatud eesmärkidele
- Toetuste ümberjagamisel meile mittesobivad alused ning sellest tulenevalt ka erinevad toetusümbrikud
- Turuhindade ja sissetulekute jätkuv (ja süvenev) madalseis või ulatuslik kõikumine, mis nõuab teistsuguseid poliitikaid
- Poliitika kaasfinantseerimise vajadus ning selle võimalik osakaal. *Kas uus ebavõrdsus, kuna panustamisvõimalused erinevad?*
- Tulevikumeetmete kaugenemine põllumajandusest

Tänan!